Hukuk Bölümü 1998/13 E., 1998/16 K.

- **İDARİ CEZANIN İPTALİ DAVASI**
- **ÖLÜMLE SONUÇLANAN TRAFİK KAZASINA AĞIR KUSURUYLA SEBEP OLAN SÜRÜCÜ**
- **SÜRÜCÜ BELGESİNİN GEÇİCİ OLARAK GERİ ALINMASI CEZASININ İPTALİ TALEBİ**
- **TRAFİK KAZASI SONUCU ÖLÜME AĞIR KUSURUYLA SEBEP OLAN SÜRÜCÜYE VERİLEN CEZA**

- 2918 S. KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU [Madde 118]

"İçtihat Metni"

OLAY : Nazilli - Denizli istikametindeki karayolunun 12. kilometresinde 4.9.1997 günü meydana gelen ve ölümle sonuçlanan zincirleme trafik kazasında, davacının, asli kusurlu olduğunun saptandığı nedeniyle hakkında Kuyucak İlçe Trafik Tescil ve Denetleme Büro Amirliğince düzenlenen 4.9.1997 günlü tutanakla, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 118/5. maddesi gereğince, sürücü belgesi 1 yıl süre ile geri alınmıştır.

Davacı sürücü belgesinin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali ile sürücü belgesinin kendisine iadesine karar verilmesi istemiyle 11.9.1997 tarihinde adli yargı yerine itiraz etmiştir.

KUYUCAK SULH CEZA MAHKEMESİ: 7.10.1997 gün ve E. 1997/36 Müt. sayı ile, 2918 sayılı Yasanın 118/5. maddesi gereğince sürücü belgelerinin geri alınması idari bir tasarruf olduğundan adli yargının görev ve yetki alanı dışında kaldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez, sürücü belgesinin 1 yıl süre ile geri alınmasına ilişkin 4.9.1997 günlü işlemin iptali istemiyle 27.10.1997 tarihinde idari yargı yerine dava açmıştır.

AYDIN 2. İDARE MAHKEMESİ: 26.1.1998 gün ve E. 1997/1755 sayı ile, 2918 sayılı Yasanın 112/1. maddesine göre, belgelerin geri alınması ile ilgili davalarda trafik mahkemelerinin veya bulunmadığı yerlerde yetki verilen sulh ceza mahkemelerinin görevli olduğu; bu nedenle davanın Mahkemelerinin görev alanında bulunmadığı sonucuna varıldığından bahisle, görevli yargı merciinin belirlenmesi için 2247 sayılı Yasanın 19. maddesi uyarınca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına ve davanın Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiş; idari yargı dosyası, anılan Mahkeme Başkanlığının 30.3.1998 günlü, 1997/1755 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilmiştir.

Başkanlığın 13.4.1998 tarihli yazısı ile istenilen adli yargı dosyası da incelenmeye alınmıştır.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Mustafa Bumin'in Başkanlığında, Üyeler: O. Hulusi Mustafaoğlu, M. Salim Özer, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğlu, Dr. Erol Alpar ve Ertuğrul Taka'nın katılımlarıyla yapılan 6.7.1998 günlü toplantısında, Raportör - Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan İdare Mahkemesinin başvurusunun reddi gerektiği yolundaki raporu ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Erdoğan Güneş'in davanın çözümü görevi idari yargıya ait olduğundan İdare Mahkemesinin başvurusunun reddi gerektiğine, Danıştay Savcısı Tülin Özdemir'in davanın çözümü adli yargının görev alanına girdiğinden İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü gerektiğine ilişkin yazılı ve sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü: Dava, 2918 sayılı Yasanın 118. maddesinin değişik beşinci fıkrası gereğince, sürücü belgesinin 1 yıl süre ile idarece geri alınmasına ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Uyuşmazlığın esasını, trafik zabıtasınca uygulanan cezalarla ilgili davalara adli ya da idari yargı yerlerinden hangisinin bakacağı hususu oluşturduğundan, ilgili yasal düzenlemenin ceza uygulamasına ilişkin sistematiğinin incelenmesi gerekmektedir.

13.10.1983 tarih ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile getirilen sistemde, karayolları üzerinde yolcuları, yayaları ve trafiği tehlikeye sokan ve suç oluşturan fiiller, esas itibariyle, iki grupta ele alınmış; bir kısmına trafik zabıtasınca para cezası, diğerlerine mahkemelerce hafif veya ağır para cezası veya bu cezanın yanında hafif hapis cezası, belgelerin geri alınması ve iptali cezası veya işyerlerinin kapatılması cezası verilmesi öngörülmüştür. İdarenin organları eliyle idari usullere göre uygulanması ve idare hukukunun bir müeyyidesi olması nedeniyle, idari işlem niteliğini taşıyan ve bu yönüyle adli cezalardan ayrılan idari cezaların yargısal denetiminde, kural olarak, idari yargı yerleri görevli bulunmaktadır.

Ancak, yasakoyucu tarafından, idari cezalara karşı ilgilerin sadece yapılan tespitin gerçeğe aykırılığı ile maddi ağır yanlışlıklar bulunduğunu ileri sürerek yapacakları itirazlarda, ülke genelinde yaygın teşkilata sahip olması ve sade bir usulle incelenerek kesin kararlarla süratle sonuçlandırılması gibi pratik düşüncelerle, adli yargı yerinin görevli kılınması olanaklı olup; bu halde, yetkili mahkemenin adli yargı yeri olduğunun ilgili yasada açıkça belirtilmesi gerekir.

2918 sayılı Yasanın "Adli Kovuşturma ve Cezaların Uygulanması" başlığını taşıyan Dokuzuncu Kısmı, iki ayrı Bölüm halinde düzenlenmiş; "Adli Kovuşturma" başlıklı Birinci Bölümde yer alan 112. maddede, bu Kanundaki suçlarla ilgili davalara bakacak mahkemeler ve yetkileri belirlenmiş olup, anılan maddenin birinci fıkrasında "Bu Kanundaki; hafif para cezasını veya bununla birlikte hafif hapis cezasını, belgelerin geri alınması ve iptali cezasını veya işyerlerinin kapatılması cezasını gerektiren suçlarla ilgili davalara trafik mahkemelerinde, bunların bulunmadığı yerlerde yetki verilen sulh ceza mahkemelerinde bakılır." hükmüne yer verilmiştir.

"Cezaların Uygulanması" başlıklı İkinci Bölümde yer alan, 115. maddede, 116. maddede öngörülen itiraza ilişkin hüküm saklı kalmak üzere, para cezaları ile mahkemelerce verilen ve sadece hafif para cezalarına ilişkin olan hükümlerin kesin olduğu; 116. maddede, trafik kural ve yasaklarına aykırı davranışları belirlenen ve sürücüsü tespit edilemeyen araçlara tescil plakalarına göre trafik zabıtasınca tutanak düzenleneceği ve trafik zabıtasının yetkisi dahilindeki para cezalarına karşı araç sahiplerinin cezanın tebliğinden itibaren yedi gün içinde "yetkili mahkemeye" itiraz edebileceği ve itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu; 118. maddede, bu Kanunun suç saydığı bir fiilden dolayı haklarında ceza uygulanan sürücülere, aldıkları her ceza için esasları yönetmelikte belirlenen ceza puanları verileceği ve trafik suçunun işlendiği tarihten geriye doğru bir yıl içinde işlenen trafik suçlarına ait ceza puanları toplamı yönetmelikte belirtilen sayıyı aşan sürücülerin sürücü belgelerinin mahkeme kararı ile bir aydan altı aya kadar geri alınacağı; 119. maddede ise, belirtilen suçlardan dolayı mahkumiyet halinde, mahkemece ayrıca sürücü belgesinin süresiz ya da ceza süresini geçmemek üzere geri alınmasına karar verilebileceği, hükme bağlanmıştır.

Bu hükümlerden, 2918 sayılı Yasada öngörülen cezaların büyük ölçüde adli ceza kapsamında düşünülerek Hakim tarafından verilmesi esasının benimsendiği; para cezaları olarak bahsi geçen idari cezaların kesin olduğu belirtilmek suretiyle (116. maddedeki düzenleme hariç) bu cezalara karşı itiraz yolunun kapalı tutulduğu anlaşılmaktadır.

Ne var ki; yasakoyucu tarafından, mahkemeler tarafından verilen hafif hapis cezalarının genellikle 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 4. maddesi gereğince hafif para cezasına çevrildiği; mahkemelerce sanıklar ile tutanak düzenleyen görevlilerin duruşmaya çağrılarak dinlenmesi nedeniyle zaman kaybının doğduğu gerekçesiyle ve Devlet hizmetlerinin süratli, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlamak, mahkemenin iş yükünü azaltmak ve görevlilerin zaman kaybını önlemek amacıyla çıkarılan 3.11.1998 tarih ve 3493 sayılı Yasa ile, bazı kanunların (6831, 1475 ve 2926 sayılı) yanısıra 2918 sayılı Yasadaki mahkemelerce verilmesi öngörülen bir kısım cezaların, idari cezaya dönüştürüldüğü görülmektedir.

Nitekim, 2918 sayılı Yasanın 118. maddesinde değişiklik yapan 3493 sayılı Yasanın 50. maddesinin gerekçesinde ".. Yapılan bu değişikliğe göre, sürücü belgesinin ceza puanları nedeniyle geri alınması mahkemeden alınarak yönetmelikte belirtilecek esaslara göre idareye bırakılmaktadır..." denilmekte; ancak, anılan 3493 sayılı Yasa ile değişikliğe uğrayan 6831, 1475 ve 2926 sayılı Yasalarda da getirilen idari cezalara karşı yapılacak itirazların mercii olarak sulh ceza mahkemeleri gösterilirken, 2918 sayılı Yasada aynı doğrultuda değişiklik yapılmasına karşın, idari cezalara karşı yapılacak itirazların merciini belirten bir hükme yer verilmemiştir. Sözkonusu 118. maddede değişiklik yapan ve ek hükümler getirerek son şeklini veren 17/10/1996 tarih ve 4199 sayılı Kanunun 37. maddesi ile de, 3493 sayılı Yasa ile getirilen idari ceza uygulamasının benimsendiği ve bu cezaların etkinliğini ve caydırıcılığını artırmayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Buraya kadar yapılan açıklamaların ışığında; 2918 sayılı Yasanın "Ceza puanı uygulaması, puanlama ve trafik kazası nedeniyle sürücü belgelerinin geri alınması" başlığını taşıyan 118. maddesine 4199 sayılı Yasa ile eklenen beşinci fıkrasında yer alan "Ölümle sonuçlanan trafik kazalarına asli kusurlu olarak sebebiyet veren sürücülerin sürücü belgeleri ise 1 yıl süre ile geri alınır." kuralına göre olayda, idarece yapılan uygulamanın "İdari ceza" kapsamında bulunması, Yasada idari ceza uygulamalarıyla ilgili davalarda görevli yargı yerini açıkça belli eden bir hükme yer verilmemesi ve adli ceza verilmesini gerektiren suçlarla ilgili davalara bakmakla görevli kılınan mahkemeyi gösteren 112. maddeye de herhangi bir şekilde atıfta bulunulmamış olması karşısında ve yukarıda açıklanan göreve ilişkin genel kurala göre, uyuşmazlığa konu edilen davanın idari yargı yerince çözümlenmesi gerektiği açıktır.

Belirtilen nedenlerle Aydın 2. İdare Mahkemesince yapılan başvurunun reddi gerekmektedir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın niteliğine göre, davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle Aydın 2. İdare Mahkemesinin 2247 sayılı Yasanın 19. maddesi uyarınca vaki 26.1.1998 günlü, E. 1997/175-sayılı başvurusunun reddine, 6.7.1998 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.